

מעמדה הבינלאומי של ישראל: בין דה-לגיטימציה, ביקורת ואחריות ישראלית פנינה שרביט ברוך

ספטמבר 2026

אל"ם (מילי) עו"ד פנינה שרביט ברוך היא חוקרת בכירה במכון למחקרי ביטחון לאומי. שימשה ראש מחלקת הדין הבינלאומי בפרקליטות הצבאית והייתה אחראית על הייעוץ המשפטי לגורמים הבכירים בצה"ל ובממשלה בנושאים הנוגעים, בין היתר, לדיני לחימה והיבטי משפט בינלאומי של פעילות צה"ל. הייתה יועצת משפטית במשא ומתן עם הפלסטינים. שימשה גם כמרצה למשפט בינלאומי באוניברסיטת תל אביב. היא יו"ר הוועד המנהל של פורום דבורה – נשים במדיניות חוץ וביטחון לאומי, וסגנית נשיא ארגון המשפטנים היהודים הבינלאומי. בוגרת תואר ראשון ושני במשפטים, שניהם בהצטיינות, מאוניברסיטת תל אביב.

תקציר מנהלים

לגיטימציה בינלאומית אינה רק עניין של תדמית או "הסברה". היא משאב אסטרטגי רב חשיבות המשפיע על חופש הפעולה הצבאי והמדיני, על שיתופי פעולה, על הכלכלה ועל יכולתה של ישראל לקדם את יעדיה לאורך זמן. בימים אלה מעמדה הבינלאומי של ישראל מצוי בשפל חמור. התמיכה הרחבה יחסית שממנה נהנתה ישראל מיד לאחר אירועי ה-7 באוקטובר 2023 נשחקה במהירות והיא ניצבת כיום בפני ביקורת ציבורית ומדינית חריפה, הליכים משפטיים בינלאומיים, לחצים על קשריה המדיניים והביטחוניים והתרחקות גם מצד חלק מתומכיה.

אלא שהדיון בישראל על אודות המשבר נוטה לעיתים להתנהל כאילו העולם כולו הוא מקשה אחת. מכאן צומחת גם הטענה המוכרת, שלפיה "לא משנה מה ישראל עושה" היא תותקף על מעשיה בכל מקרה, ולכן אין טעם לייחס משקל רב למחיר הבינלאומי של מדיניותה. מאמר זה מציע להחליף תפיסה זו במיפוי מפוכח יותר של הזירה. יש להבחין בין גרעין עוין המבקש לפגוע בעצם הלגיטימיות של ישראל; מבקרים אידיאולוגיים שמרחב ההשפעה עליהם מצומצם; קהלים, ממשלות ומוסדות שאינם עוינים את ישראל אך התרחקו ממנה; ותומכי ישראל, שהמשך תמיכתם – ובעיקר נכונותם להביע אותה בפומבי – אינו מובן מאליו. יכולתה של ישראל להשפיע על כל אחת מן הקבוצות הללו שונה, ולכן גם המדיניות כלפיהן צריכה להיות שונה.

הבחנה זו מאפשרת גם להימנע משתי מסקנות פשטניות. מצד אחד, אין לייחס לישראל את מלוא האחריות למשבר. פועלת נגדה זה שנים מערכה הכוללת אנטישמיות ואנטי-ציונות, פעילות של אויבים וארגונים עוינים, הטיה בחלק מן המוסדות הבינלאומיים ומאמצים שיטתיים לדה-לגיטימציה. מצד שני, אין להסיק מכך שלהתנהלות ישראל אין משמעות. היקף הנפגעים וההרס ברצועת עזה והמשבר ההומניטרי המתמשך, המציאות ביהודה ושומרון ובכלל זה הפגיעה בתושבים הפלסטינים ומהלכים הנתפסים כדחיקתם, אמירות קיצוניות וגזעניות של גורמים רשמיים והיעדר הצבת אופק מדיני ויוזמה ישראלית – כל אלה משפיעים במיוחד על אותם קהלים שעמדתם אינה קבועה מראש. דווקא מולם יש לישראל מרחב פעולה ממשי.

מכאן גם כיוון המענה. שיקום המעמד הבינלאומי אינו יכול להסתכם בקמפיין הסברתי, אך גם אינו מחייב את ישראל לוותר על אינטרסים ביטחוניים חיוניים. הוא מחייב שינוי מדיניות בשלושה רבדים: הטמעה שיטתית של שיקול הלגיטימציה הבינלאומית בתהליכי קבלת החלטות; בניית יכולת מקצועית, עובדתית ומשפטית להתמודד עם טענות, הטיות וקמפיינים נגד ישראל; ואימוץ מדיניות מובחנת כלפי קהלים שונים – מאבק נחוש בגורמים העוינים, שיח ענייני עם מי שניתן להשפיע עליהם וחיזוק אקטיבי של תומכי ישראל. היעד אינו לשכנע את אויביה המובהקים של ישראל ואף לא להחזיר במהירות את המצב לקדמותו. היעד הריאלי הוא לבלום את ההתרחקות מישראל, להשיב קהלים שאינם עוינים אותה לעמדה עניינית ואף אוהדת יותר ולהרחיב ולחזק את מחנה התומכים – ובפרט את נכונותם לתמוך בישראל בפומבי. השאלה המרכזית אינה אם העולם "נגדנו" או "בעדנו", אלא היכן עדיין ניתן להשפיע ומה ישראל צריכה לשנות כדי לתרגם השפעה זו לשיפור ממשי במעמדה.

מעמדה הבינלאומי של ישראל מצוי בשפל חמור. מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל, וביתר שאת ככל שהמלחמה נמשכה, ישראל עברה תהליך מהיר של שחיקה במעמדה – מתמיכה רחבה יחסית בזכותה להגן על עצמה לאחר טבח ה-7 באוקטובר, לכך שהיא נתפסת בחלקים גדולים של העולם כמדינה אלימה, חסרת רסן ולעיתים אף כעבריינית בינלאומית.

לגיטימציה בינלאומית – הבאה לידי ביטוי בנכונותם של מדינות, מוסדות וקהלים לשתף פעולה עם מדינה, לקבל את זכותה להגן על האינטרסים שלה ולהעניק לה מרחב פעולה – היא משאב אסטרטגי. לפיכך, הזירה המדינית-בינלאומית אינה זירה משנית אלא חלק מהמערכה הכוללת שמדינה, ובמקרה זה מדינת ישראל, מנהלת בהתאם לתפיסתה את האינטרסים שלה וביטחונה הלאומי. משאב זה משפיע על היקף חופש הפעולה הצבאי, על אספקת אמצעי לחימה ועל קשרים ביטחוניים. יתר על כן, השלכותיה של הלגיטימציה הן רבות משמעות גם לכלכלת המדינה ורמת החיים בה, לעולם המחקר, האקדמיה והתרבות שלה, ובמקרה הישראלי – לביטחון יהודים וישראלים בעולם והיחס אליהם.

על רקע הביקורת הנרחבת המושמעת נגדה בשנים האחרונות, בישראל נשמעת תדיר הטענה כי "העולם היה נגדנו, העולם נגדנו, והעולם יישאר נגדנו". לפי גישה זו, אין טעם לייחס משקל ממשי לאופן פעולתה של ישראל, למה שאומרים מנהיגיה, או לשאלה כיצד פעולותיה נתפסות בזירה הבינלאומית. זוהי נקודת המוצא הנבחנת במאמר זה. השאלה המרכזית אינה האם קיימת כיום ביקורת חריפה על ישראל, לרבות האשמות שווא מצד גורמים עוינים – על כך אין מחלוקת. השאלה היא האם אכן מדובר ב"מערכה אבודה מראש" שבה להתנהלות ישראל אין כל משמעות, או שמא זוהי מסקנה שגויה ומסוכנת.

כמענה לשאלה זו, במאמר זה נטען שאכן אין מקום לייחס לישראל את מלוא האחריות למצבה בזירה הבינלאומית. אסור להתעלם מקיומה של מערכה שיטתית נגדה, הכוללת אנטישמיות, אנטי-ציונות, אינטרסים של מדינות יריבות, פעילות של חמאס ותומכיו, הטיה מוסדית באו"ם ובחלקים מהאקדמיה והתקשורת, וכן דה-לגיטימציה עמוקה לעצם קיומה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי. עם זאת, המסקנה שלפיה "לא משנה מה ישראל עושה" שגויה ומזיקה. היא מתמקדת באותם גורמים העוינים את ישראל ובציבור שנסחף אחריהם, ומתעלמת מכך שחלק משמעותי ממעמדה של ישראל לא נקבע מולם, אלא מול מעגלים רחבים של מדינות, קהלים, מוסדות, גופי תקשורת, אקדמיה, קהילות יהודיות ובעלות ברית, אשר אינם עוינים את ישראל ומכירים בזכותה להתקיים ואף להגן על עצמה – חלקם ניטריים וחלקם אף נמנים על אוהדיה. עמדתם של גורמים אלה אינה קבועה מראש והיא מושפעת במידה ניכרת ממדיניות ישראל ומהתנהלותה. מאחר שלגורמים אלה השפעה רבה על מעמדה הבינלאומי, הרי שלהתנהלותה של ישראל יש למעשה השפעה ממשית על עיצובו.

על כן, התמודדות רצינית ומקצועית עם המשבר שפוקד את ישראל בזירה הבינלאומית מחייבת תחילה להבין את הטענות נגדה ואת המנגנונים המשמשים לביסוסן ולהפצתן. המאמר מתמקד בעיקר בזירה המערבית, שבה מתנהל חלק מרכזי מן המאבק על הלגיטימציה של ישראל. לאחר מכן נדרש להבחין בין מספר מעגלים: הגרעין העוין, הכולל את אויביה הישירים של ישראל ואת שוללי עצם הלגיטימיות שלה; מעגל המבקרים האידיאולוגיים, שחלקם משתמשים בטענות משפטיות ומוסריות כדי לקדם דה-לגיטימציה, ושלגביהם מרחב ההשפעה מוגבל מאוד; המעגל הרחב של קהלים וממשלות שאינם בהכרח אנטי-ישראליים, אך עמדתם החיובית כלפי ישראל נשחקת; ומעגל חשוב נוסף – תומכי ישראל, שהמשך תמיכתם אינו מובן מאליו ובוודאי לא תמיכתם הפומבית. על בסיס זה ניתן יהיה להמליץ על דרכי פעולה כדי לשקם את מעמדה הבינלאומי של ישראל.

חלק א': עומק המשבר

ערב ה-7 באוקטובר 2023, ישראל נהנתה מנכסים אסטרטגיים משמעותיים: יחסים מיוחדים עם ארצות הברית, הסכמי שלום יציבים (אם גם קרים) עם מצרים וירדן, "הסכמי אברהם" ובמסגרתם נורמליזציה עם מדינות נוספות באזור וכן אפשרות להרחבת הנורמליזציה האזורית, לרבות מול ערב הסעודית. בנוסף, ישראל נתפסה כמעצמה טכנולוגית, ביטחונית ומודיעינית, וכמדינה שיש למדינות רבות אינטרס לשתף איתה פעולה.

עם זאת, גם לפני המלחמה ניכרו סדקים משמעותיים במעמדה הבינלאומי של ישראל. בעולם האקדמי, בארגוני זכויות אדם ובחוגים פרוגרסיביים ואסלאמיסטיים מתחוללת זה שנים מערכה מתמשכת בהובלת גורמים עוינים לישראל, שמטרתה להביא למסגור של ישראל כמדינה בלתי לגיטימית. במקביל, מדיניות השליטה הנמשכת בפלסטינים ללא אופק מדיני ברור, הרחבת ההתנחלויות ביהודה ושומרון, לצד טענות חוזרות בדבר פגיעה בפלסטינים ובזכויותיהם, ובנוסף לכך, המאבק הפנימי בישראל סביב מערכת המשפט – כל אלה פגעו בדימוי הדמוקרטי והליברלי של ישראל. הן גם הקשו על הדיפת המערכה המדינית והמשפטית ועל המאבק במתקפת הדה-לגיטימציה שהתנהלו נגדה.

טבח ה-7 באוקטובר יצר תחילה חלון לגיטימציה משמעותי לפעולה ישראלית. מדינות רבות וגורמים מרכזיים בקהילה הבינלאומית הכירו בזכותה של ישראל להגן על עצמה, הזדעזעו מאכזריות חמאס והביעו תמיכה בישראל ובצורך להשיב את החטופים. אולם חלון זה היה קצר מועד. ככל שהתעצמה והתמשכה המלחמה ברצועת עזה וככל שהתרחבו ממדי ההרס והפגיעה ברצועה והעמיק המשבר ההומניטרי בה, הוחלפה התמיכה בישראל בביקורת נוקבת ובהאשמות חריפות נגדה. לאחר שוך הקרבות העזים, עם כניסתה לתוקף של הפסקת האש באוקטובר 2025, פחתו האזכורים של ישראל בזירה העולמית, אך נותרה העוינות כלפיה.

חמאס מצידו ניהל את המלחמה מלכתחילה גם כמלחמת לגיטימציה. זאת, באמצעות פעילות מתוך האוכלוסייה האזרחית ומתקנים אזרחיים, שימוש באזרחים כמגן אנושי והסתוות אנשיו כאזרחים, באופן שהגביר את החשיפה למראות הקשים מהשטח לצד הצגת ישראל כאחראית הבלעדית למשבר ההומניטרי ברצועה. במקביל השתמש חמאס בשיח זכויות אדם ופנה לקהלים מערביים תוך הצגת עצמו כקורבן הפועל לשחרור מעול הכובש. מסרים אלה הודהו על ידי מובילי המערכה ברחבי העולם, שביססו את עצמם כבר שנים קודם לכן במוקדי השפעה.

בה בעת, המציאות בשטח וכן התנהלותה של ישראל מילאו תפקיד מרכזי בהתרחבות מעגלי הביקורת והאיבה. מספר גורמים מרכזיים הובילו לכך: ההיקף הנרחב של נפגעים והרס ברצועת עזה; המשבר ההומניטרי וטענת ההרעבה; התמשכות המלחמה ללא הצבת אופק מדיני ל"יום שאחרי" בעזה ובכלל הזירה הפלסטינית; אמירות קיצוניות של פוליטיקאים ישראלים – על גבול הדה-הומניזציה של הפלסטינים; ובמקביל התגברות החיכוך בין פלסטינים למתנחלים ביהודה ושומרון והאלימות נגד פלסטינים באזור זה.

נכון לקיץ 2026, השחיקה במעמדה של ישראל ניכרת במספר זירות. בזירה המשפטית-בינלאומית מתנהלים נגדה הליכים בבית הדין הבינלאומי לצדק, בבית הדין הפלילי הבינלאומי ובבתי משפט מדינתיים. בזירה המדינית גוברים הלחצים מצד מדינות אירופה, קיים קושי גובר לקדם נורמליזציה אזורית, וממשלות ידידותיות מתקשות יותר להצדיק תמיכה בלתי מסויגת בישראל. כן ניכרת התרחקות מישראל של גורמים שתמכו בה, כולל רבים מתוך המפלגה הדמוקרטית בארצות הברית ואף בקרב חלקים בקהילות היהודיות. מתיחת ביקורת נגד ישראל מזכה בנקודות זכות בזירה הציבורית בעוד שתמיכה בה גוררת מחיר. התוצאה היא שגם רבים מהתומכים בישראל מפעילים צנזורה עצמית ונמנעים מלתמוך בה בפומבי.

גם בדעת הקהל ניכרת שחיקה עמוקה במעמדה של ישראל, בעיקר בקרב צעירים ובמחנה הליברלי. בארצות הברית, למשל, מצא מכון המחקר Pew כי ב-2026 החזיקו 60% מהציבור בדעה שלילית על ישראל, לעומת 42% ב-2022, ובקרב דמוקרטים ונוטים לדמוקרטים הגיע הנתון ל-80%¹. בעולם הרחב מצא Pew חציון של 67% דעה שלילית כלפי ישראל ב-36 מדינות שנבדקו.² בדרום הגלובלי מצטרף לכך מסגור אנטי-קולוניאלי של ישראל כמדינה מערבית חזקה המדכאת עם חלש. הנתונים ממחישים שהמשבר אינו רק מדיני או מוסדי, אלא גם ציבורי וחברתי.

עם זאת, אין לתאר את מצב מעמדה של ישראל כיום כקריסה מוחלטת או כבידוד מלא. ישראל ממשיכה להחזיק בנכסים רבי ערך: עוצמה צבאית וטכנולוגית, כלכלה מתקדמת, יכולות מודיעיניות, קשרים ביטחוניים, ברית עם ארצות הברית ואינטרסים משותפים עם מדינות באזור ובמערב, במיוחד מול איראן וגורמי טרור. ואולם, נדרשת ראייה מפוכחת של המציאות המתהווה. ישראל נמצאת בתהליך מסוכן של שחיקת מעמדה הבינלאומי. ככל שתהליך זה יימשך הוא יצמצם את מרחב הפעולה המדיני והאסטרטגי של ישראל ויפגע ביכולתה לממש את יעדיה הביטחוניים והמדיניים בטווח הארוך.

חלק ב': הטענות המרכזיות נגד ישראל

הטענות המרכזיות המועלות נגד ישראל עוסקות בהתנהלות המדינית, ובפרט ביחסה לפלסטינים והיעדר מענה לזכויותיהם הלאומיות והאישיות, בשילוב טענות משפטיות המציגות את ישראל כמפרת חוק סדרתית המבצעת פשעים חמורים. להאשמות אלה מצטרפת טענה כללית יותר, שלפיה ישראל מתיימרת להציג את עצמה כדמוקרטיה מערבית, אולם למעשה היא אינה מכבדת את כללי המשחק של המדינות הנמנות על קבוצה זו.

1. הכיבוש והיחס לפלסטינים

חלק מרכזי בביקורת נגד ישראל קשור לאופן התייחסותה לפלסטינים. העמדה הקיצונית ביותר גורסת כי עצם הקמתה של מדינת ישראל יסודה בחטא נישול העם הפלסטיני וכי ישראל היא ישות קולוניאליסטית ואימפריאליסטית, שאין לה זכות קיום. התמיכה בעמדה קיצונית זו התרחבה מאוד מאז ה-7 באוקטובר. עם זאת, היא עדיין אינה מקובלת על מי שאינם בעלי הטיות אנטי-ישראליות מראש או עמדות פרוגרסיביות קיצוניות.

מרבית המבקרים מתמקדים בהתמשכות השליטה של ישראל בפלסטינים מעבר לקו הירוק ללא אופק מדיני, בהרחבת ההתנחלויות ובמהלכים הנתפסים כסיפוח דה-פקטו ביהודה ושומרון. אלה מחזקים את המסגור של ישראל כמבקשת לקבע שליטה בפלסטינים ללא זכויות לאומיות, תוך פגיעה בזכותם להגדרה עצמית ובזכויות האדם שלהם כפרטים. הם גם מזינים את טענת האפרטהייד, שבעבר הייתה מזוהה בעיקר עם גורמים קיצוניים וכיום חדרה לחלקים רחבים יותר של השיח הביקורתי. נרטיב זה מייצר הזדהות מצד גורמים ברחבי העולם, שרואים בעצמם קורבנות של דיכוי, ומעורר תמיכה נרחבת בפלסטינים מצד מרבית הציבור המוסלמי והערבי וכן בקרב גורמים ליברליים.

אחד הגורמים המזיקים במיוחד לדימויה של ישראל הוא אלימות יהודים נגד פלסטינים ביהודה ושומרון, הנתפסת בעולם כמתרחשת בחסות המדינה, או לפחות ללא אכיפה מספקת מצדה. תופעה מתגברת זו מחזקת את דימויה של ישראל כמדינה כוחנית וגזענית.

2. עצם השימוש בכוח

ישראל נתפסת כמדינה לוחמנית, שמעדיפה שימוש בכוח על פני מיצוי תהליכים דיפלומטיים וכן כמי שמגיבה לאיומים עליה בכוח מוגזם ובלתי מידתי. תפיסה זו מתקשרת במיוחד למתרחש בזירה הפלסטינית: הפער בין עוצמתה הצבאית של ישראל לבין חולשת האוכלוסייה הפלסטינית מקשה לראות בישראל צד מתגונן ולא תוקפן, גם כאשר התנהלותה קשורה לאיומים מוחשיים על אזרחיה והטריטוריה שלה, וזאת אפילו לאחר אירועי ה-7 באוקטובר.

המערכה שניהלו ארצות הברית וישראל נגד איראן מפברואר 2026 ("שאגת הארי") שימשה את מבקריה של ישראל כהוכחה נוספת לכך שישראל ששה אלי קרב וכן להצגתה כמי שגררה את ארצות הברית למלחמה מיותרת וכגורם המערער את היציבות באזור.

3. אופן הפעלת הכוח

האשמות בהפרת דיני המלחמה מלוות את ישראל בסבבי לחימה רבים, אולם במלחמת חרבות ברזל היקפן וחומרתן הגיעו לשיא חדש.

ישראל מואשמת בביצוע פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות, כולל ביצוע הפשע החמור של טיהור אתני, ואף בביצוע רצח עם (ג'נוסייד). ההאשמות כוללות, בין היתר, פגיעה מכוונת באזרחים, פגיעה לא מידתית באזרחים, מדיניות של הרס נרחב וחסר הצדקה של תשתיות אזרחיות, פגיעה במתקנים רפואיים, בעיתונאים ובאנשי סיוע, שימוש בלתי מספיק באמצעי זהירות והיעדר הבחנה מספקת בין חמאס לבין האוכלוסייה האזרחית.

החמורה שבהאשמות היא הטענה שישראל מבצעת ג'נוסייד³ טענה זו, שבעבר הושמעה בעיקר בשוליים, עברה אל מרכז השיח הציבורי והבינלאומי. אף שהבסיס המשפטי שלה רעוע ולישראל טענות עובדתיות ומשפטיות חזקות נגדה, עצם התבססותה ממקמת את ישראל לצד משטרים הנתפסים כבלתי לגיטימיים ואף מזינה השוואות בינה לבין המשטר הנאצי.

4. יחס לא הומני לפלסטינים

מעבר לטענות הנוגעות להפעלת כוח, ישראל מואשמת ביחס לא הומני כלפי הפלסטינים. אחת ההאשמות המרכזיות שהועלתה נגד ישראל במהלך המערכה ברצועת עזה ייחסה לה הרעבה מכוונת של הפלסטינים ומניעת צרכים הומניטריים בסיסיים מהם. ישראל נקטה מאמצים לא מבוטלים כדי לאפשר הכנסת סיוע לרצועה וכן הצביעה על אחריות חמאס, כשלים של האו"ם, ביזת סיוע וקשיים לוגיסטיים. אולם טענות אלו היו בעלות השפעה מועטה לנוכח המציאות הקשה ברצועה של מאות אלפי עקורים, רעב, מצב תברואתי חמור, תורים לסיוע ומחסור בתרופות ובטיפול רפואי. ישראל נתפסה כאחראית הראשית למצוקה זו, ובכל מקרה כמי שאינה עושה די כדי לשפר את המצב הקשה.

התנהלותה של ישראל אף החריפה את טענות ההרעבה. לא פעם הצהרות פומביות של גורמים ישראליים הציגו מצג שלפיו היקף הסיוע הנכנס לרצועה נמוך מזה שנכנס בפועל, בין היתר על רקע הקושי של הציבור בישראל לקבל מדיניות שנתפסה כ"סיוע לאויב". כך תרמו ההצהרות להתבססות התפיסה שלפיה המצוקה ההומניטרית ברצועה היא תוצאה ישירה של מדיניות ישראלית מכוונת. ההחלטה לעצור את כניסת הסיוע לרצועה בין מארס למאי 2025, שנועדה להפעיל לחץ על חמאס, העצימה את קמפיין "ההרעבה" האפקטיבי שהופעל נגדה, אשר ניזון מדוחות של האו"ם וארגונים נוספים, ומתמונות של מראות קשים שיצאו מעזה, והייתה מן הגורמים המרכזיים לכך שמעמדה של ישראל הגיע לשפל חמור במיוחד. טענות נוספות הועלו בדבר התעללות בעצורים פלסטינים והחזקתם בתנאים בלתי אנושיים. אחת הפרשות הבולטות בהקשר זה היא "[פרשת](#) כוח 100" במחנה שדה תימן, שיצרה רושם של היעדר מיצוי דין ברור מול חשדות חמורים להתעללות בעצור.⁴ חמור מזאת, המעשים בהם נחשדו אנשי הכוח זכו לגיבוי של גורמים בדרג המדיני והפוליטי ושל חלקים נרחבים בציבור הישראלי. אם יש תמיכה פומבית בהתעללות בעצורים, קשה לשכנע מבקרים שישראל אינה מבצעת מעשים כאלה או פשעים אחרים באופן מודע ומכוון.

יתרה מכך, לא רק ישראל הרשמית נתפסת כאחראית ל"פשעים" נגד הפלסטינים. גם הציבור הרחב בישראל, שתומך במלחמה באופן כמעט מלא ומעורב בה דרך השירות הצבאי והמילואים, נתפס כאחראי באופן ישיר. בנוסף, הציבור הישראלי נתפס כלפי חוץ כמי שמאמץ גישה של דה-הומניזציה של הפלסטינים, שנעה בין עידוד לפגיעה בהם לבין אדישות לגורלם.

חלק ג': ביסוס הטענות והפצתן

הטענות נגד ישראל מקבלות תוקף וזכות להדהוד באמצעות מערכת של מוסדות ומתווכים, ובהם: בתי דין, מנגנוני האו"ם, ארגוני זכויות אדם, אקדמיה, אנשי ציבור, תקשורת ורשתות חברתיות. אלה מספקים להן בסיס עובדתי ומשפטי, מסגור מושגי ותפוצה רחבה, לעיתים תוך הטיה, חוסר הקשר או העצמת טענות שנויות במחלוקת.

1. ערכאות שיפוטיות

ישראל מצאה עצמה ניצבת בפני הליכים בשתי הערכאות השיפוטיות הבינלאומיות המרכזיות, כמו גם בפני הליכים בבתי משפט של מדינות ברחבי העולם, שהופנו נגדה במישורין או בעקיפין.

א. בית הדין הבינלאומי לצדק בהאג (ICJ)

אחד המהלכים המשמעותיים ביותר במסגרת המערכה נגד ישראל הוא [ההליך](#) שיזמה דרום אפריקה כבר בדצמבר 2023 בבית הדין הבינלאומי לצדק מכוח אמנת הג'נוסייד.⁵ ההליך עדיין מתנהל ואין בו החלטה, אך עצם קיומו מקבע את התפיסה שישראל מבצעת ג'נוסייד בפלסטינים.

בנוסף, ב-19 ביולי 2024 [קבע](#) בית הדין, במסגרת חוות דעת מייעצת, שניתנה לבקשת עצרת האו"ם, שהנוכחות המתמשכת של ישראל בשטחים הינה בלתי חוקית ומפרה הן את דיני הכיבוש ואת הזכות להגדרה עצמית של הפלסטינים והן את האיסור להשתלט על שטח תוך שימוש בכוח.⁶ ב-22 באוקטובר 2025 [נתן](#) בית הדין חוות דעת מייעצת נוספת, שעסקה בעיקר בהיבטי מעמד האו"ם בשטח הפלסטיני ובמענה ההומניטרי ברצועת עזה.⁷

ב. בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג (ICC)

חיזוק לביסוס ההאשמות נגד ישראל מגיע גם מכיוון בית הדין הפלילי הבינלאומי. בנובמבר 2024 [הוצא](#) צווי מעצר על ידי שופטי בית הדין נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר הביטחון דאז יואב גלנט בחשד לפשעי מלחמה ולפשעים נגד האנושות,⁸ ובכך הוצבו מנהיגי ישראל בשורה אחת עם גורמים המזוהים בעולם עם פשעים בינלאומיים חמורים.

ג. הליכים בבתי משפט מדינתיים

במקביל, יש ניסיונות בלתי פוסקים של ארגונים אנטי-ישראליים לקדם הליכים משפטיים בבתי משפט מדינתיים נגד חיילי צה"ל וכן נגד בכירים ישראלים בגין מעורבותם במלחמה בעזה.⁹ מעבר לפגיעה האישית במי שנחשף לניסיון כזה, מתקבע כך הרעיון שישראלים ככלל מעורבים בפשעי מלחמה ומקומם במעצר. בנוסף הוגשו בבתי משפט ברחבי העולם הליכים נגד ממשלות וגופים פרטיים בדרישה לחייב אותם להימנע ממכירת ציוד צבאי לישראל.¹⁰

2. האו"ם וארגוני זכויות האדם

האו"ם הוא אחת הזירות המרכזיות למיסוד ותיקוף הטענות נגד ישראל. אין מדובר רק בהחלטות פוליטיות בעצרת הכללית, שבה יש רוב מובנה נגד ישראל, אלא במערכת רחבה של מנגנונים, בעיקר בתחום זכויות האדם, העוסקים בישראל באופן [חסר כל פרופורציה](#) לכל מדינה אחרת.¹¹ עיסוק חריג בהיקפו בישראל מתקיים גם בארגוני זכויות אדם של החברה האזרחית.

באינספור דוחות והצהרות ישראל מוצגת כמדינה פורעת חוק שעושקת את הפלסטינים, תוך התעלמות כמעט מוחלטת מהקשרים ביטחוניים או מאחריות חמאס. תפקיד מרכזי בעיצוב התמונה הבינלאומית של המצב בעזה ממלאת אונר"א. ישראל [הצביעה](#) על זיקות בעייתיות של גורמים באונר"א לחמאס ועל כשלים בדיווחי האו"ם,¹² אך טענות אלה לא קיבלו משקל משמעותי בשיח הבינלאומי.

הדוחות של האו"ם ושל ארגוני זכויות האדם מעניקים לטענות נגד ישראל תוקף שנראה מקצועי, ניטרלי ומשפטי, והם מהווים חומר גלם רב-עוצמה למערכה נגדה מול ציבור ליברלי שרואה בכיבוד החוק ערך יסודי. טענה שמופיעה בדוח של האו"ם הופכת במהירות בסיס לסיקור תקשורתי, למאמר אקדמי, לעתירה משפטית, ללחץ מדיני, לחרם או לסנקציות. יתרה מזאת, כאשר ישראל מציגה נתונים או תיאורים השונים מאלה שמפורטים בדוחות האו"ם, היא נתפסת כבלתי אמינה, גם כאשר הנתונים שהיא מציגה מבוססים יותר.¹³ אופן פעולה שכזה של ארגונים אלה הוא ערוב בין טענות עובדתיות ומשפטיות ביקורתיות, שאינן בהכרח נטולות בסיס, לבין אלמנטים של זדון, גזענות ודמוניזציה. ערוב זה מקשה מאוד להבחין בין ביקורת לגיטימית לבין השמצה ודה-לגיטימציה.

3. התקשורת הבינלאומית

התמונות מרצועת עזה על רקע המלחמה ובעטייה הן, ככל הנראה, אחד הגורמים שהשפיעו ביותר על ההידרדרות במעמדה של ישראל. הסברים על אודות מורכבות הלחימה ואילוצים מבצעיים לא יכולים להתמודד עם תמונה של ילדים פצועים או רעבים. התמונה פועלת במישור רגשי מיידי וממקמת את ישראל כצד החזק שמתמודד מול אויב חלש, תוך גרימת סבל אזרחי עצום, שבהגדרה נתפס כמוגזם ובלתי מוצדק. לכך מצטרף סיקור תקשורתי, שלעיתים קרובות מציג את הדברים באופן נטול הקשר, חד-צדדי או מוטה.¹⁴ כך, למשל, דיווחים שמגיעים מעזה, כולל ממקורות שקשורים לחמאס, מוצגים כמות שהם, בעוד שהסברים ונתונים של ישראל מוצגים כטענה ישראלית. כך נוצרת א-סימטריה: נתוני עזה מוצגים כבסיס לדיון, ואילו נתוני ישראל כעמדה של צד בעל אינטרס.

4. העולם האקדמי

האקדמיה היא זירה חשובה במאבק על הלגיטימציה, שכן היא מעצבת מושגים ומסגרות פרשניות שדרכם נתפסת המציאות. בחלקים ניכרים מן האקדמיה המערבית, ובעיקר בתחומי מדעי החברה והרוח, ההתייחסות לישראל מושפעת מתיאוריות ביקורתיות ופוסט-קולוניאליות, המציגות אותה באמצעות מושגים דוגמת קולוניאליזם התיישבותי ואפרטהייד. כך, הסכסוך הישראלי-פלסטיני מוצג לא כסכסוך לאומי רב ממדי, אלא כמאבק מוסרי בין מדכא למדוכא. לכך נודעת חשיבות ארוכת טווח, משום שהקמפוסים מעצבים את הדור הבא של אנשי ממשל, עיתונאים, משפטנים, דיפלומטים וחוקרים.

5. מגמות חברתיות

ברשתות החברתיות, ובעיקר בקרב צעירים, העמדה כלפי ישראל אינה מסקנה פוליטית מושכלת בלבד, אלא גם סימן השתייכות. בחלק מהמרחבים הפרוגרסיביים, עמדה אנטי-ישראלית הפכה סמן של נאורות, צדק חברתי, אנטי-קולוניאליזם והתייחסות לצד המדוכא. חלק מהמגמה האנטי-ישראלית הנוכחית היא עניין של "אופנה" – התנגדות לישראל היא מה שנחשב כמוסרי ומתקדם. בנסיבות אלה, הבעת תמיכה בישראל כרוכה במחיר חברתי. קושי נוסף הוא האתגר בהצגת מורכבות עובדתית בשיח הרווח, שהוא רדוד ורווי סיסמאות, כאשר עמדותיה של ישראל מחייבות הצגת תמונה רב ממדית.

חלק ד': מיפוי השחקנים והקהלים והשפעת ישראל עליהם

כפי שעולה מן האמור, ישראל נמצאת בעמדת נחיתות משמעותית בזירת הלגיטימציה הבינלאומית מול מערך רחב של גורמים, מוסדות ונרטיבים הפועלים נגדה. למרות זאת, תהיה זו טעות לקבוע שלהתנהלותה אין השפעה על מערכה זו. כדי להבין האם משנה מה ישראל עושה, יש למפות את השחקנים השונים בזירה הבינלאומית ואת יחסם לישראל. ביחס לכל אחת מקבוצות השחקנים יכולת ההשפעה של ישראל שונה (יצוין שקיימת גם קבוצה גדולה – ויש להניח שהיא הגדולה ביותר – של אנשים שאין להם כל עניין בנושא, אך הם פחות רלוונטיים לדיון שמתמקד במי שמשפיע על מעמדה הבינלאומי של ישראל).

המיפוי שלהלן אינו חלוקה חדה וממצה של כל השחקנים בזירה, שכן בפועל קיימים אזורי חפיפה ומעבר בין הקבוצות. הוא נועד להבחין בין סוגים שונים של קהלים לפי שלושה משתנים עיקריים: עומק העוינות שלהם כלפי ישראל או התמיכה שלהם בה; מידת המעורבות הפעילה שלהם במערכה נגדה או בעדה; ומידת היכולת של ישראל להשפיע על עמדתם.

1. הגרעין העוין ומחוללי המערכה

המעגל הראשון הוא של גורמים העוינים את ישראל ופועלים באופן אקטיבי לשלילת קיומה, ולעיתים אף לקידום השמדתה, בין אם בדרך פיזית ובין אם על ידי שלילת זכותה להתקיים כמדינת הלאום של העם היהודי. בקבוצה זו נכללים אויביה הישירים של ישראל ותומכיהם, גורמים אסלאמיסטיים קיצוניים, גורמים אנטישמיים מימין ומשמאל ופעילים מרכזיים בתנועות ה-BDS, המקדמות חרם וסנקציות נגד ישראל. מקרב גורמים אלה מגיעים מחולליה של המערכה נגד ישראל.

שום התנהלות ישראלית אינה צפויה לשנות את עמדתם של גורמים אלה, והם יצאו נגד ישראל בכל מקרה. מולם נדרש מאבק שיטתי שמטרתו לחשוף את מניעיהם ואת מקורות המימון שלהם, להחליש את השפעתם ולבודד אותם מן הקהלים הרחבים יותר.

2. גורמים בעלי אידיאולוגיה אנטי-ישראלית

המעגל השני כולל גורמים שאינם בהכרח מעורבים באופן פעיל ומאורגן במערכה נגד ישראל, אך מאמצים מסגור רעיוני החותר תחת צדקת קיומה כמדינת הלאום של העם היהודי. ישראל נתפסת על ידם כמדינה קולוניאליסטית, גזענית, כמי שמקיימת משטר אפרטהייד, ומבצעת ג'נוסייד. עבורם הציונות היא מילת גנאי. חלקם מצויים באקדמיה, במנגנוני זכויות האדם של האו"ם, בארגוני זכויות אדם, במפלגות שמאל, בתקשורת, באיגודים מקצועיים ובארגוני חברה אזרחית. לאלה מצטרפים קהלים צעירים, המאמצים תפיסה דיכטומית של העולם כמחולק בין מדוכאים ומדכאים.

מול חברי מעגל זה, מרחב ההשפעה של ישראל מוגבל ביותר. לגבי אלה שמחזיקים בתפיסות אידיאולוגיות עמוקות – קשה להניח שהתנהלותה של ישראל תחולל שינוי בתפיסת עולמם הבסיסית. לגבי מי שמצטרפים לקבוצה זאת מתוך אימוץ אופנות שייח פוליטיות, ייתכן ש"הזמן יעשה את שלו", בפרט אם יתעורר נושא חדש לצאת נגדו. מול קבוצה זו, היעד אינו לעשותם תומכי ישראל, אלא לצמצם את מידת ההתגייסות שלהם נגדה, לערער את הביטחון שלהם במסגור החד ממדי ולהרחיקם מן הגרעין העוין. בכל מקרה, יש להכיר בכך שאת התפיסות השליליות שהשתרשו כלפי ישראל קשה יהיה לעקור.

3. קהלי ביניים שאינם עוינים מראש

המעגל השלישי הוא של גורמים שאינם בעלי עמדה אנטי-ישראלית מוקדמת, והוא כולל בעלי תפקיד רשמי, אנשי ציבור ואזרחים מן השורה. מדובר בקהלים מגוונים, שהמשותף להם הוא שהם אינם חולקים על זכותה של ישראל להתקיים ומתנגדים לטרור שמנהלים נגדה ארגונים דוגמת חמאס וחזבאללה. עם זאת, ככל שהמלחמה ברצועת עזה נמשכה וככל שהתמונה המרכזית שנצפתה היא של הרס, עקירה, רעב, ילדים פצועים, אמירות קיצוניות שמקורן בדוברים ישראלים והיעדר הצגת אופק מדיני על ידי ממשלת ישראל – פיתחו גורמים אלה חמלה כלפי הפלסטינים ואיבה כלפי ישראל. הם לא הפכו בהכרח אנטי-ישראליים אידיאולוגיים, אך התרחקו מישראל בשל התנגשות בין מעשיה, כפי שהשתקפו לנגד עיניהם, לתפיסות העולם המוסריות והפוליטיות שלהם.

לאלה ניתן להוסיף גורמים שאינם מוטרדים בהכרח מההיבטים הערכיים שבהתנהלותה של ישראל, אולם רואים בה גורם שמערער את היציבות העולמית. זאת גישה שהתחזקה, למשל, בקרב גורמים רפובליקנים מסוימים בארצות הברית, [שמאשימים](#) את ישראל בגרירת ארצות הברית למערכה שהחלה מול איראן בפברואר 2026, לשיטתם בניגוד לאינטרס האמריקאי.¹⁵

קבוצה זו כוללת גם פוליטיקאים ומקבלי החלטות במדינות שונות, שמזהים שהאינטרס של מדינתן הוא לשמר קשרים טובים עם ישראל, אולם אינם מעוניינים לשלם מחיר פוליטי אישי על עמדה שעשויה להתפרש כתמיכה בישראל. הלחץ הציבורי מרחיק אותם ישירות ובעקיפין מישראל, עד כדי אימוץ עמדות פומביות היוצאות נגד ישראל.

מול הגורמים בקבוצה זאת יש משמעות רבה להתנהלותה של ישראל. למרות השחיקה הקשה בדימויה בקרבם, אין מדובר בעמדה בלתי הפיכה. יתרה מזאת, מי שמבקרים את ממשלת ישראל באופן ענייני ומוכנים לקיים עימה שיח לגופם של דברים הם למעשה בעלי הברית החשובים ביותר במערכה על הלגיטימציה אל מול הגרעין העוין ותומכיו.

מול ביקורת המועלית על ידי גורמים אלה נדרש לקיים שיח ענייני ומכבד. חלק מהביקורת שלהם נובע מתפיסות שגויות של העובדות או המשפט, וחלקה מוצדק לגופו. במקרה הראשון יש להשיב לגופו של עניין; במקרה השני יש לתקן את ההתנהלות. התפיסה שלפיה מענה לביקורת מבטא חולשה, כמו מדובר ב"הצטדקות" או "התנצלות", שגויה מן היסוד. הימנעות מהצגת עמדה ישראלית נתפסת כהוכחה שאין לישראל תשובות טובות להאשמות, ועלולה לדחוף קהלים אלה לעבר המבקרים העוינים. נטילת אחריות או התנצלות – כאשר הן מוצדקות – עשויות דווקא להועיל בשיכוך ביקורת.

4. תומכי ישראל – קבוצה שנשחקת ונזהרת

המעגל הרביעי הוא של תומכי ישראל. גם קבוצה זו כוללת גורמים בעלי דעות מגוונות, אך המשותף להם הוא שהם מכירים בזכותה של ישראל להתקיים כמדינה הלאום של העם היהודי, תומכים בחזון הציוני ומזדהים עם הצורך להילחם בגורמים המאיימים על ישראל, ובהם איראן, חמאס וחזבאללה. חלקם תומכים באופן מלא גם בתפיסות האידאולוגיות הימניות בישראל ואחרים מחזיקים בגישות הקרובות יותר לעמדות של המרכז והשמאל בישראל. כך או כך, כולם רואים בעצמם תומכים של מדינת ישראל, תוך הכרה בחשיבות קיומה הבטוח.

יודגש: תמיכה בישראל אינה מחייבת תמיכה בכל החלטה של ממשלת ישראל באשר היא. מי שתומך בישראל אך מבקר את מדיניות ממשלתה, את אופן ניהול המלחמה, את היחס לפלסטינים או את הפגיעה במוסדות הדמוקרטיים – אינו חדל בשל כך להיות תומך בישראל. לעיתים ביקורת זו נובעת דווקא מדאגה עמוקה לעתידה של ישראל, לביטחונה, לאופייה הדמוקרטי וליכולתה לשמר את מקומה במשפחת המדינות הדמוקרטיות. לפיכך, חשוב לגלות פתיחות והבנה לביקורת שמגיעה מצד תומכי ישראל, בארץ ובחו"ל.

לא פחות חשוב, היכולת של תומכי ישראל לבקר את מדיניות ממשלתה אינה חולשה במערכה על הלגיטימציה, אלא אחד הנכסים שנתרו לישראל מול הטענה שהיא חדלה להיות דמוקרטיה ליברלית.

בשנים האחרונות, וביתר שאת מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל, נעשה קשה יותר להיות תומך ישראל פומבי. במרחבים רבים – אקדמיה, תקשורת, תרבות, ארגוני חברה אזרחית, קהילות מקצועיות ורשתות חברתיות – תמיכה בישראל כרוכה במחיר. היא עלולה לגרור האשמה בתמיכה בפשעי מלחמה, אפרטהייד או ג'נוסייד; ביקורת ציבורית; חרם חברתי או מקצועי; ולעיתים גם איום ממשי על הביטחון האישי או התעסוקתי. התוצאה היא שגם מי שממשיכים לתמוך בישראל באופן עקרוני נמנעים לעיתים מהבעת תמיכה פומבית.

לכך מתווסף קושי מהותי יותר: חלק מתומכי ישראל, שמזדהים עם כאב ה-7 באוקטובר ומכירים באיומים הביטחוניים עליה ובצורך להילחם באויביה, מתקשים להצדיק או להסביר היבטים מסוימים בהתנהלותה.

התוצאה הבעייתית של דינמיקה זו היא כפולה: חלק מהתומכים מתרחקים מישראל; אחרים ממשיכים לתמוך בה, אך עושים זאת בשקט. מבחינת ישראל, גם שתיהן זו היא אובדן אסטרטגי. תמיכה שאינה נשמעת בפומבי אינה מספקת הגנה פוליטית, תקשורתית או מוסדית מספקת ברגעי משבר.

מול תומכי ישראל, מרחב ההשפעה של ישראל הוא הגבוה ביותר. התנהלותה משפיעה עליהם באופן ישיר. ישראל יכולה וצריכה לחזק אותם, להקל עליהם להסביר את תמיכתם בישראל, ולהחזיר להם את הביטחון לתמוך בה בפומבי.

חלק ה': מה ניתן וצריך לעשות

מאופן התנהלותה של ישראל לאורך המלחמה נוצר הרושם שממשלת ישראל ויתרה למעשה על שיקול הלגיטימציה. אך יש לזכור: ייחוס משקל לשיקול זה אין פירושו ויתור על אינטרסים ביטחוניים או מדיניים חשובים, ולעיתים מוצדק לבצע פעולה גם במחיר פגיעה בלגיטימציה. אולם, לא כל פעולה מצדיקה את המחיר הבינלאומי הכרוך בה; כאשר מחיר זה עולה על התועלת, יש להימנע ממנה. כמו כן, לקיחה בחשבון של שיקולי לגיטימציה מראש אין משמעה בהכרח ויתור על פעולה מתוכננת, אלא הכנתה וביצועה באופן האמור לצמצם את הנזק הבינלאומי, כמובן בלי לוותר על מימוש האינטרסים של ישראל.

גם התנהלות מיטבית לא תמנע ביקורת, והמבקרים העוינים והאידיאולוגיים ימשיכו לבקר את ישראל בכל מקרה. עם זאת, היא יכולה לצמצם הן את היקף הביקורת והן את מעגל המבקרים. מול המבקרים הענייניים יש חשיבות מיוחדת ליכולת להצדיק את מדיניותה ומעשיה של ישראל. לכן יש להימנע בראש ובראשונה מפעולות שהבעייתיות הכרוכה בהן חמורה וההצדקה להן חלשה.

העיקרון המנחה צריך להיות שינוי מן היסוד ביחסה של ישראל לזירה הבינלאומית: לא עוד התייחסות לעולם כאל מקשה אחת עוינת, ולא עוד מענה אחיד לכל ביקורת כאל ביטוי לאנטישמיות או דה-לגיטימציה. נדרש מעבר למדיניות מובחנת: מאבק נחוש בגרעין העוין ובמחוללי הדה-לגיטימציה; שיח ענייני עם מבקרים שאינם עוינים; תיקון התנהלות כאשר הביקורת מוצדקת; וחזקת אקטיביזם של תומכי ישראל. זהו אינו שינוי הסברתי בלבד, אלא שינוי מדיניות בזירה שהיא רכיב מרכזי בביטחון הלאומי של ישראל.

להלן מספר המלצות מרכזיות לצעדים שיש לנקוט כדי להתחיל את תהליך השיקום של מעמדה הבינלאומי של ישראל. חלקן עוסק באופן ההתנהלות עצמה (המלצות 1-6); וחלקן בחיזוק התשתית למאבק על הלגיטימציה (המלצות 7-10).

שינוי ההתנהלות

1. כיבוד דיני וערכי המלחמה

ישראל צריכה לחדש באופן ברור את מחויבותה לפעול בהתאם לדין ולערכי הלחימה, שהבחינה בינה לבין אויביה לאורך השנים. קשה להסביר לקהל מחוץ לישראל את אתגרי הלחימה בחמאס, בחיזבאללה ובשאר אויביה של ישראל, אך קל יותר להגן בזירה הבינלאומית על פעולה שבה נעשה ניסיון כן לכבד את הכללים. בניגוד למה שנטען לעיתים, כיבוד הדין אינו הפקרת הביטחון ואין משמעו סיכון אזרחים וחילים. מנגד, הוא תנאי מרכזי לשימור הלגיטימציה מול קהלים ענייניים ותומכים.

2. ההתנהלות ברצועת עזה

המציאות הקשה ברצועת עזה היא אחד הנושאים המשליכים על מעמדה הבינלאומי של ישראל גם לאחר סיום שלב הלחימה העצימה. ישראל צריכה לתמוך במהלכים שיאפשרו את שיקום הרצועה, בלי לוותר על האינטרסים שלה, בהתבסס על תוכנית עשרים הנקודות של הנשיא טראמפ.¹⁶ כמו כן, עליה לאפשר הכנסת סיוע הומניטרי ולפעול להקלת הסבל ברצועה. היא אינה צריכה להציג סיוע הומניטרי כוויתור לחמאס או ככניעה ללחץ בינלאומי, אלא כחלק ממדיניות ישראלית מודעת: המלחמה היא נגד חמאס, לא נגד האוכלוסייה האזרחית.

3. ההתנהלות ביהודה ושומרון

ישראל משלמת מחיר גבוה בזירה הבינלאומית בשל התנהלותה ביהודה ושומרון, הדורשת כיול מחדש מן היסוד.

בראש ובראשונה יש לטפל באופן נחוש באלימות של יהודים כלפי פלסטינים. נושא זה בעייתי גם בעיני הגורמים התומכים בישראל באופן כללי, בעוד שלמה שנראה כאובדן שליטה של גורמי הביטחון בתופעה אין שום הסבר מניח את הדעת. נדרש גם לתת מענה לטענות הנוגעות לפגיעה בלתי מוצדקת בזכויות האדם של הפלסטינים, כולל בכל הנוגע להשתלטות על רכוש פרטי פלסטיני.

4. הצגת אופק מדיני

היעדר מוחלט של הצגת אופק מדיני על ידי ישראל הוא נזק אסטרטגי. ישראל נתפסת כסרבנית שלום וכשוחרת מלחמה, בעוד הפלסטינים נתפסים כקורבן לדיכוי מתמשך. מסגור זה נוטה להתעלם מאחריותם של שחקנים פלסטיניים להמשך הסכסוך, לרבות סירוב לפשרות, תמיכה בטרור, חולשת הרשות הפלסטינית ושלטת חמאס ברצועת עזה.

בקרב חוגים נרחבים, הציפייה היא שישראל תסכים לפתרון של שתי מדינות. עם זאת, גם יוזמה מוגבלת יותר תוכל להועיל, ככל שהיא תכלול ותביא לידי ביטוי מפורש הכרה מצידה של ישראל בכך שיש לתת מענה גם לאינטרסים הפלסטיניים. יוזמה מדינית אינה מחייבת את ישראל לוותר על האינטרסים הביטחוניים שלה, אלא להציג מתווה מדיני, ברור וקונקרטי, המעגן את צרכי הביטחון ואת האינטרסים הלאומיים. הצגת מתווה כזה עשויה לשנות את מסגרת הדין הבינלאומי ולהעביר אל הפלסטינים את נטל ההתמודדות עם היוזמה הישראלית. במובן זה, יוזמה מדינית אינה רק אמצעי לקידום הסדר עתידי, אלא גם כלי אסטרטגי במאבק על הלגיטימציה הבינלאומית.

מעבר לכך, ככל שיוצג אופק מדיני, הסוגיות של גבולות, התנחלויות והסדרי ביטחון ישובו להיות נושאים שנדרש להכריע בהם במסגרת משא ומתן מדיני, במקום שההתנהלות הישראלית בעניינים אלה תשמש הוכחה לכוונה ישראלית להמשיך לשלוט בפלסטינים לעד.

במקביל, מול לבנון וסוריה, ישראל צריכה לקדם יוזמות מדיניות, וזאת מבלי להתפשר על האינטרסים הביטחוניים שלה. יש לצאת באופן ברור נגד קריאות – שמקורן בציבוריות ובמערכת הפוליטית בישראל – להשתלט על שטחים במדינות אלו באופן קבוע.

5. אמירות והתבטאויות

ממשלת ישראל מיעטה להשמיע הצהרות ברורות בדבר מחויבותה של ישראל לדיני המלחמה, למוסר הלחימה ולשלטון החוק. מנגד, נשמעו אמירות בעייתיות מצד גורמים בעלי תפקיד, ביניהן קריאות ל"מחיקת עזה", קביעות שלפיהן "אין בלתי מעורבים בעזה", התבטאויות בזכות עידוד הגירה מעזה או התייחסויות גזעניות לערבים בכלל. אמירות מזיקות אלה בדרך כלל לא הוכחו או נדחו על ידי ראש הממשלה או בכירים אחרים והודהו ברחבי העולם כמשקפות את המדיניות המכוונת של ישראל. ויש לזכור: אמירות בעברית לתקשורת ולציבור בישראל אינן נשארות בארץ ובעברית: הן מתורגמות, מצוטטות ומשולבות בדוחות, בהליכים משפטיים ובקמפיילים נגד ישראל. גם כאשר אינן משקפות את מדיניות צה"ל, הן נתפסות כראיה לכוונה, למדיניות או להלך רוח, והנזק שנגרם בעטיין הוא ממשי.

ממשלה אחראית צריכה למנוע אמירות בעייתיות מצד גורמים הנתפסים כבעלי סמכות, כולל דוברים בדרג המדיני והצבאי, ולהשמיע במקום זאת מסרים עקביים בדבר מחויבותה של ישראל לדין, לשלטון החוק, לערכים דמוקרטיים ולחיפוש פתרונות מדיניים.

6. חיזוק שלטון החוק

ישראל צריכה לחזור ולמצב את עצמה כמדינה שמתייחסת באופן רציני לדין, ומחויבת לפעול באופן חוקי ומוסרי. מערכת משפט עצמאית, תחקירים אמינים ואכיפה פלילית אינם רק עניין פנימי. הם רכיב מרכזי בהגנה על ישראל בזירה הבינלאומית. בפרט, חקירות מקצועיות ואמינות חיוניות ליישום עקרון המשלימות מול בית הדין הפלילי הבינלאומי, ועשויות גם לסייע בהתמודדות עם ניסיונות לקדם הליכים נגד ישראלים במדינות ספציפיות.

בעייתיות מיוחדת נודעת להיקף המוגבל של חקירות והטלת אחריות על מי שנחשד בביצוע פשעי מלחמה והפרות של זכויות אדם – אזרחים מן השורה או מקרב זרועות הביטחון. התוצאה היא רושם שלפיו מדובר במדיניות מכוונת, או במקרה הטוב, במתן יד חופשית למבצעי הפשעים. לכך נוספות אמירות תמיכה בחשודים בביצוע הפשעים מצד גורמים רשמיים, כפי שהיה סביב פרשת שדה תימן.

נדרש להשלים את התחקירים ביחס לטענות קונקרטיות על אודות התנהלות בלתי חוקית. העמדה לדין פלילי על אירועי לחימה היא צעד קיצוני, שגם במדינות דמוקרטיות ממעטים לנקוט. עם זאת, ככל שיתברר כי היו כשלים, יש ערך רב, גם במישור הלגיטימציה, לבצע מהלכים של הסקת מסקנות מערכתיות וחידוד כללים.

חיזוק התשתית למאבק על הלגיטימציה

7. ביסוס תשתית עובדתית ומשפטית אמינה

ישראל לא הצליחה להעביר לעולם – כולל לתומכיה – את הוויית המלחמה, את האיום המוחשי מצד חמאס, את היקף התשתיות הצבאיות הנרחבות של הארגון ואת הקושי להבחין בין אזרחים ולוחמים בשטחים שבשליטתו. כדי לספק מענה עובדתי ומשפטי סדור לביקורת העניינית נדרשים שלושה מהלכים משלימים:

ראשית, יש לדאוג לפרסום תשובות ביחס לטענות קונקרטיות בדבר פשעי מלחמה ומעשים בלתי חוקיים אחרים. היעדר מענה ברור מחזק את הרושם שאין לישראל עניין אמיתי בבירור הטענות. העובדה שהתחקירים שזכו לפרסום ושנקטו בעקבותיהם צעדים היו בעיקר ביחס לאירועים שבהם נפגעו גורמים זרים או סמלים נוצריים מחזקת את הרושם של ישראל אין עניין דומה בתחקור פגיעה בחפים מפשע פלסטינים (או לבנונים).

שנית, יש לפעול באופן ממוקד לחשיפת עיוותים, כשלים וטעויות בדוחות של האו"ם, ארגוני זכויות אדם ובסיקור התקשורתי. אין צורך להפריך כל טענה, אך הצגה משכנעת של מספר מקרים מובהקים עשויה לסייע בערעור האמון האוטומטי במקורות אלה. ככל הניתן, יש לבסס את ההפרכות גם על מקורות חיצוניים ובלתי תלויים, משום שנתונים רשמיים של ישראל וצה"ל נתפסים כיום בחלק מן הזירות, למרבה הצער, כבלתי אמינים מראש.

שלישית, על ישראל לפרסם מסמך מקיף, פומבי ומקצועי על מלחמת חרבות ברזל, שיציג את עמדתה העובדתית והמשפטית ביחס לטענות המרכזיות נגדה, כפי שנעשה לאחר סבבי לחימה קודמים. גם אם השפעתו של המסמך על הציבור הרחב תהיה מוגבלת, הוא חיוני למשפטנים, חוקרים, עיתונאים, דיפלומטים ותומכי ישראל, ואפשר שאף ישפיע על פרסומים עתידיים העוסקים בישראל. הוא חשוב גם בהיבט ההיסטורי. בהיעדרו, התשתית המקצועית והאקדמית המתקבעת נשענת במידה רבה על דוחות ביקורתיים ומוטים.

8. פעולה פרו-אקטיבית בזירות המערכה

אין חולק על כך שישראל נמצאת בעמדת נחיתות קשה בעולמות האקדמיה, התרבות ובארגוני האו"ם וזכויות האדם. עם זאת, אין לוותר על זירות אלה. ישראל יכולה וצריכה להצביע על הטיית, על חוסר איזון ועל כשלים מקצועיים. לצד זאת, נדרש מענה שיטתי דיפלומטי ומשפטי: עבודה עם חוקרים, משפטנים, עיתונאים, סטודנטים, קהילות יהודיות וגורמי מדיניות; הפקת מסמכי עומק; תיקון טעויות; מתן הקשר; והצגת מורכבות הסיפור הישראלי – בלי להתעלם מהמחיר שמשלם הצד הפלסטיני לאורך שנים, ובפרט בעתות חיכוך גובר וסבבי עימות אלים. לכן, יש לחזק את משרד החוץ ואת מערך הדיפלומטיה המקצועית, שהוחלשו מאוד במהלך השנים האחרונות.

התעלמות מהאו"ם – ברוח האמירה "או"ם-שמום" – וכן ניתוק מגע ממדינות ומגורמים המשמיעים ביקורת על ישראל, אינה אסטרטגיה ראויה. היעדרות של ישראל משאירה את הזירה כמעט לחלוטין בידי מבקריה. יתרה מזאת, כאשר ישראל מצמצמת ביוזמתה קשרים עם ארגונים ומדינות, היא למעשה תורמת לבידוד של עצמה.

9. פניה אל הרגש

מול הקהל הרחב, הניזון מהתקשורת הממסדית והרשתות החברתיות, הסברים משפטיים ועובדתיים מפורטים מועילים פחות. הרגש השולט כיום הוא של חמלה כלפי הפלסטינים, החלשים והסובלים, ואיבה כלפי ישראל הנתפסת כחזקה ודורסנית. יש מקום להשקיע גם במסרים הפונים אל הרגש – גם תוך המחשת האיום ותחושת הפגיעות שחווים אזרחי ישראל וחיילי צה"ל. זאת, לצד הבעת אמפתיה כנה לסבל האוכלוסייה הפלסטינית. מסר שמבקש מן העולם להבין את המציאות הישראלית יהיה משכנע יותר אם יראה שגם ישראל רואה את המחיר שמשלמים אזרחים פלסטינים.

נדרש לכך קמפיין מקצועי, מותאם קהלים, הנשען על מומחיות בתחום התקשורת, התודעה והרשתות החברתיות. הישענות על דובר צה"ל וגנרלים בדימוס אינה מועילה בהקשר זה.

10. חיזוק תומכי ישראל

יש ליישם מדיניות אקטיבית לשימור מחנה התומכים בישראל, ובראשם חברי הקהילות היהודיות ברחבי העולם, ולחזק את הקשר עם גורמים אלה. יש לפעול לקרב לישראל את היהודים מכל הזרמים. בפרט, מדיניות הפוגעת ביהודים הרפורמים מרחיקה ומחלישה בסיס תמיכה חשוב. נדרש גם לסייע ליהדות העולם במאבק באנטישמיות הגואה, תוך הקשבה לקהילות היהודיות הרלוונטיות והתחשבות בעמדותיהן וברגישויותיהן.

כמו כן, בתקופה שבה תמיכה פומבית בישראל כרוכה לעיתים במחיר, ראוי שישראל תתמוך במי שבוחרים להשמיע אותה, לרבות בסיוע אקטיבי במאבקים הקשורים לכך, כגון בהליכים נגד מי שפוגע במעמד האקדמי או המקצועי של אדם בשל הבעת תמיכה בישראל.

הטענה כי "לא משנה מה ישראל עושה" מבטאת תסכול מובן מול הטיה, צביעות, אנטישמיות ודה-לגיטימציה, שישראל מתמודדת עימן במשך שנים. אולם כבסיס למדיניות, היא מסוכנת. היא הופכת את ישראל לשחקן פסיבי בזירה שיש לה בה עדיין יכולת השפעה. היא משחררת מקבלי החלטות מאחריות למחיר הבינלאומי הכרוך במעשיהם ובאמירותיהם, והיא מוותרת דווקא על אותם קהלים ומדינות שאינם אויבים מובהקים של ישראל, אך הם הולכים ומתרחקים ממנה. הישג מרכזי של המערכה נגד ישראל אינו בהכרח הפיכת תומכיה לאויביה, אלא הפיכתם לשותקים.

ישראל אינה יכולה לשלוט בכל מה שנאמר עליה בעולם, לשכנע את אויביה המובהקים או למנוע לחלוטין הטיות, שקרים, אנטישמיות ודה-לגיטימציה. אבל היא יכולה לצמצם נזק, לשמר בעלות ברית, לחזק את אמינותה המוסרית בכלל והמשפטית בפרט, להקשות על מסגור דמוני של פעולותיה, ולמנוע הידרדרות נוספת במעמדה בקרב קהלים שעוד ניתן להגיע אליהם. היעד הריאלי אינו להחזיר את ישראל למעמדה כפי שהיה ערב המלחמה ברצועת עזה בתוך זמן קצר, אלא לצמצם את מעברם של קהלי ביניים למחנה העוין, להשיב את מי שעבר למחנה זה אל עמדה עניינית ואף חיובית יותר כלפי ישראל, להרחיב ככל האפשר את מעגל התומכים בישראל ולהחזיר לתומכיה את הביטחון והיכולת לתמוך בה בפומבי.

לשם כך, יש להתייחס לזירה הבינלאומית לא כאל בעיית הסברה, אלא כאל זירה מרכזית של ביטחון לאומי. השאלה אינה אם העולם "נגדנו" או "בעדנו". השאלה היא אלו חלקים בעולם עדיין ניתנים להשפעה – ומה ישראל עושה כדי לקרבם אליה.

- 1 מעמדה הבינלאומי של ישראל: בין דה-לגיטימציה, ביקורת ואחריות ישראלית

- 11 לריכוז נתונים וניתוחים של UN Watch בדבר היקף העיסוק בישראל בגופים שונים של האו"ם והטענה ליחס בלתי-פרופורציונלי ומוטה כלפיה, ראו: [/https://unwatch.org/database/about](https://unwatch.org/database/about)
- 12 "Humanitarian Aid: Israel's Humanitarian Assistance Efforts," Israel Ministry of Foreign Affairs, accessed September 16, 2026, https://israeli.mfa.gov.il/ihl/humanitarian_aid; Government of Israel, *The Connection Between UNRWA and Hamas in Gaza*, April 23, 2025, <https://govextra.gov.il/media/d21mw2f3/the-connection-between-unrwa-and-hamas-280425.pdf>; Israeli Permanent Mission to the UN in Geneva, "Israel demands immediate action against UNRWA's systemic failures," Israel Ministry of Foreign Affairs, May 12, 2025, <https://embassies.gov.il/ungeneva/en/news/12-05-2025>
- 13 לניתוח ביקורתי של דיווחי האו"ם על היקף הסיוע והרעב בעזה, והטענה כי הם התבססו על נתונים חלקיים והציגו תמונה מטעה של אחריות ישראל למצב ההומניטרי, ראו תמי קנר, "הסוגייה ההומניטרית: כיצד מטעה האו"ם לגבי הרעב בעזה", המכון למחקרי ביטחון לאומי, 4 ביולי 2024, <https://www.inss.org.il/he/publication/un-hunger-reports>
- 14 בחלק מכלי התקשורת החשש להטיה נגד ישראל קשור גם למבנה הבעלות או למיקום הפוליטי של הגוף המסדר, כפי שניתן לראות ברשת אל-ג'זירה, הממומנת בחלקה בידי ממשלת קטר. אולם גם ביחס לכלי תקשורת מערביים מרכזיים, ובהם ה-BBC והניו יורק טיימס, פורסמו דוחות ומחקרים שהצביעו על כשלים, עיוותים ודפוסים סיקור בעייתיים ביחס לישראל במהלך המלחמה. ראו, בין היתר: Karim Pourhamzavi and Philip Pherguson, "Al Jazeera and Qatari Foreign Policy: A Critical Approach," *Journal of Media Critiques* 1 (2015): 11-23, <https://researchers.mq.edu.au/en/publications/al-jazeera-and-qatari-foreign-policy-a-critical-approach/>; Trevor Asserson, *The Asserson Report: The Israel-Hamas War and the BBC*, Asserson Law Offices, September 2024, <https://asserson.co.uk/wp-content/uploads/2024/09/asserson-report.pdf>; Board of Deputies of British Jews, *BBC Coverage of the Israel-Hamas War: A Comprehensive Analysis of BBC News Output of the First Eleven Months of the Conflict*, September 2024, <https://bod.org.uk/wp-content/uploads/2024/09/BBC-Israel-Hamas-War-coverage-report.pdf>; Eytan Gilboa and Lilac Sigan, "The new York Times Coverage of the Israel-Hamas War: Errors, Omissions and Poor Editorial Supervision," *Israel Affairs* 30, No. 5 (2024): 939-957, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13537121.2024.2394292>
- 15 David Bauder, Meg Kinnard and Ali Swenson, "Cracks Appear in trump's MAGA base as Leading Figures Criticize the Iran War," *The Associated Press*, March 4, 2026, <https://apnews.com/article/iran-maga-media-trump-carlson-megyn-kelly-cb283ae306f172cea02f25ddc44dd56f>
- 16 White House, "White House Press Release – President Donald J. Trump's Comprehensive Plan to End the Gaza Conflict," *The American Presidency Project*, September 29, 2025, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/white-house-press-release-president-donald-j-trumps-comprehensive-plan-end-the-gaza?utm>

המכון למחקרי ביטחון לאומי

THE INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY STUDIES

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY